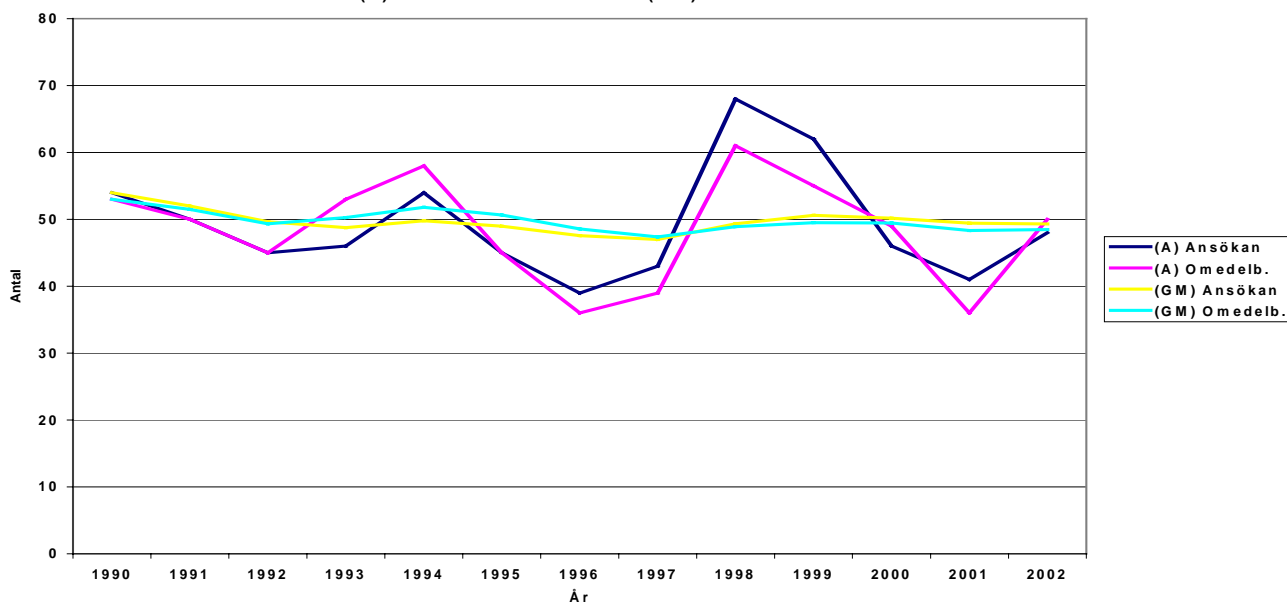

Tvångsomhändertaganden enligt LVM år 2002

Sociala enheten 2003-04-03

Omedelbara omhändertaganden enligt 13 § LVM samt ansökningar om vård enligt 11 § LVM,

(A) Aritmetiska värden och (GM) Glidande medelvärde

FÖRORD

Länsstyrelsen har enligt socialtjänstlagen ansvaret för tillsynen över kommunernas socialtjänst. Målet med tillsynen är att utveckla socialtjänsten i enlighet med statens intentioner. Länsstyrelsen skall också påtala när lagar och andra föreskrifter inte följs.

Under en följd av år har Länsstyrelsen redovisat statistik om tvångsvård av missbrukare och denna rapport presenterar uppgifter avseende personer som varit föremål för åtgärder enligt Lag om vård av missbrukare i vissa fall, LVM, under år 2002. Som underlag har inhämtats uppgifter från Länsrätten samt via en enkät som besvarats av länets kommuner.

Förhoppningsvis kan rapporten, som ger en lägesbeskrivning av tvångsvården för missbrukare i länet, utgöra ett underlag för analys och diskussion i kommunerna.

Bo Silén
Socialdirektör

Lisbeth Gustavsson
Socialkonsulent

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING MED LÄNSSTYRELSENS KOMMENTARER	4
1. BAKGRUND OCH METOD	7
2. DEFINITIONER OCH BEGREPP	8
2.1 BEREDANDE AV VÅRD ENLIGT 4 § LVM	8
2.2 ANMÄLNINGSSKYLDIGHET ENLIGT 6 § LVM	8
2.3 UTREDNINGSSKYLDIGHET ENLIGT 7 § LVM	8
2.4 OMEDELBART OMHÄNDERTAGANDE ENLIGT 13 § LVM	8
3. UTREDNINGAR, ANMÄLNINGAR OCH ANSÖKNINGAR	10
3.1 UTREDNINGAR ENLIGT 7 § LVM, FÖRDELAT PÅ ANMÄLARE OCH EGNA INITIATIV	10
3.2 ORSAKER TILL ATT <i>INTE</i> ANSÖKA OM VÅRD ENLIGT 11 § LVM	11
3.3 ANSÖKNINGAR OCH DOMAR I LÄNSRÄTTEN ENLIGT LVM	11
4. OMEDELBARA OMHÄNDERTAGANDEN	13
4.1 OMEDELBARA OMHÄNDERTAGANDEN ENLIGT 13 § LVM	13
5. KLIENTSAMMANSÄTTNING	14
5.1 ÅLDERSFÖRDELNING OCH KÖN	14
5.2 HUVUDDROG FÖRDELAT PÅ KÖN	15
5.3 ETNISK BAKGRUND, FÖRDELAT PÅ KÖN, ÅLDER OCH HUVUDDROG	15
6. UTREDNINGSTIDER	17
6.1 HANDLÄGGNINGSTIDER FÖR UTREDNING ENLIGT 7 § LVM	17
7. AKTUELLT INOM OMRÅDET	18

Bilaga

Enkät

SAMMANFATTNING MED LÄNSSTYRELSENS KOMMENTARER

Länsstyrelsen har under en följd av år redovisat statistik över ärenden enligt Lag om vård av missbrukare i vissa fall (LVM). Under åren från 1990 och fram till 2002 har antalet ansökningar om vård enligt LVM och antalet omedelbara omhändertaganden enligt LVM varierat över tid. I rapporten för 1996 skedde ett avbrott i den neråtgående trend som gällt sedan 1994. Under 1998 ökade dessa ärenden på ett anmärkningsvärt sätt. Nivåerna för ansökningar och bifallsdomar var då de högsta under hela 1990-talet. Under 1999 minskade åter antalet ärenden och denna utveckling har fortsatt under 2000 och 2001. För 2002 har det åter vänt och en viss uppgång har skett av både ansökningar om vård och omedelbara omhändertaganden. Vid en jämförelse utifrån ett glidande medelvärde kan dock konstateras att nivån för både ansökningar och omedelbara omhändertaganden under perioden 1990-2002 har legat på en förhållandevis stabil nivå. Detta framgår av diagrammet på rapportens framsida.

Utredningar enligt 7 § LVM

För 2002 uppgår socialnämndernas utredningar till 173, vilket är en ökning med 27 ärenden jämfört med 2001. Detta innebär att antalet personer som utreds enligt LVM har, efter att ha minskat under de senaste åren, åter ökat. En jämförelse mellan Linköping och Norrköping visar att Linköping under flera år, och även i år, har redovisat betydligt fler utredningar än Norrköping. För 2002 har Norrköping minskat sitt antal utredningar något, medan Linköping har ökat antalet betydligt jämfört med föregående år. Det finns även stora skillnader i vem som anmäler ett ärende till socialtjänsten. I Linköping och Motala har betydligt flera anmälningar gjorts av polisen än vad som är fallet i Norrköping, där de flesta utredningar inleds på initiativ av socialtjänsten själva.

Omedelbara omhändertaganden och ansökningar om vård

Under 2002 har antalet omedelbara omhändertaganden enligt 13 § LVM ökat med 13 ärenden jämfört med 2001 och uppgår till totalt 50 ärenden. I Linköping har antalet ökat med 19 ärenden, medan Norrköping har minskat sina ärenden med fem. I övrigt är förändringarna endast marginella.

Kommunernas ansökningar om vård uppgick till totalt 48 ärenden, vilket är en ökning med sju ärenden jämfört med 2001. I Linköping har antalet ansökningar ökat med 15 och i Norrköping har antalet minskat med sju ärenden. Av samtliga ansökningar om vård bifölls 88 % i Länsrätten. Vad gäller ansökningar om vård som föregåtts av ett beslut om omedelbart omhändertagande har denna andel ökat från 60% för 2001 till 67 % under 2002.

Åldersfördelning och kön

Medelåldern för personer som utreds har sjunkit under de senaste åren. Även under 2002 återfinns flest ärenden i åldersintervallet 30 - 39 år. Emellertid har antalet ärenden i åldrarna upp till 29 år ökat från 41 ärenden 2001 till 59 ärenden under 2002. Fram till 1996 fanns majoriteten i åldersintervallet 40 - 49 år. Andelen kvinnor som utretts under 2002 är 29 %, vilket är en liten ökning jämfört med 2001 och åren dessförinnan.

Huvuddrog

Andelen män som missbrukar narkotika och som varit föremål för utredning har ökat markant jämfört med 2001. Fördelningen utifrån huvuddrog för männen har tidigare varit relativt lika mellan alkohol och narkotika. Bland yngre män är narkotikan den dominerande drogen.

Etnisk bakgrund

Länsstyrelsen har även för 2002 inhämtat uppgifter från kommunerna utifrån ett integrationsperspektiv. Uppgifterna visar att ett mycket litet antal personer med utomnordisk bakgrund har varit föremål för LVM-utredning under 2001. Det är huvudsakligen yngre män med narkotikamissbruk som dominerar bland de utomnordiska personerna.

Utredningstider

Enligt 37 § LVM ska ärenden enligt denna lag handläggas skyndsamt. Tidigare rapporter har visat att utredningstiden i många ärenden varit anmärkningsvärt lång. Under 2002 har en förändring skett mot något kortare utredningstider, förutom för Linköping som fortfarande har förhållandevis långa utredningstider.

I totalt 40 ärenden var utredningstiden längre än 3 månader och i 63 ärenden pågick utredningen under 1-3 månader. I Linköping har 30 av totalt 73 utredningar pågått i mer än tre månader och i Norrköping uppgår motsvarande siffra till 3 av 43. Anledningen till långa handläggningstider har tidigare uppgetts vara svårigheter att få kontakt med den enskilde samt svårigheter att, inom rimlig tid, få till stånd nödvändig läkarundersökning.

Länsstyrelsens kommentarer

Länsstyrelsen har löpande under året tagit del av samtliga utredningar som ligger till grund för ansökan om vård enligt LVM och gör bedömningen att kvaliteten på utredningarna är fortsatt god.

Antalet ansökningar om vård minskade under 1999-2001. För 2002 har dock ansökningarna åter ökat något. Även antalet utredningar har ökat jämfört med föregående år, vilket kan ha flera orsaker. Förutom det faktiska behovet av vård hos ett ökande antal missbrukare, kan det även finnas förklaringar i kommunernas lokala förutsättningar såsom personalsituation, organisation och ekonomisk situation.

Det finns stora skillnader mellan Motala och Linköping kontra Norrköping i fråga om antalet LVM-anmälningar till socialnämnderna från polisen. Detta borde föranleda en analys från polismyndighetens sida och en diskussion med berörda kommuner.

Anledningarna till att antalet ansökningar om vård samt antalet omedelbara omhändertaganden fortfarande ligger på en förhållandevis låg nivå kan vara flera. En möjlig förklaring är att erbjudande om öppenvård sker mera frekvent och att det finns flera sådana alternativ att tillgå. Detta kan i sin tur innebära att människor inte blir i behov av LVM-vård i samma utsträckning.

Länsstyrelsens uppfattning är att kommunerna av ekonomiska skäl gör neddragningar av missbrukarvården, vilket kan medföra att behovet av institutionsvård inte tillgodoses.

Länsstyrelsen har i tidigare rapporter uttalat oro över att andelen ansökningar om vård som föregåtts av ett omedelbart omhändertagande ökade och uppgick för 2000 till 80 %. För 2001 hade dock andelen minskat för att återigen ha ökat något under 2002. Det kan dock konstateras att under hela 1990-talet och fram till nu har andelen ansökningar som föregåtts av ett omedelbart omhändertagande varit hög, även om siffrorna varierat mellan åren.

Mot bakgrund av att individer som blir föremål för LVM oftast har ett mycket allvarligt missbruk av akut karaktär är det enligt Länsstyrelsens mening oroande att medelåldern fortfarande är relativt låg och att antalet individer i de yngre åldersintervallerna procentuellt sett är högt. Antalet yngre narkotikamissbrukare är ökande trots att man i kommunerna särskilt uppmärksammat de unga narkotikamissbrukarna och har satt in andra förebyggande och frivilliga åtgärder för denna grupp. Vissa unga med missbruksproblem blir även föremål för insatser enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Länsstyrelsen har konstaterat i sin LVU-rapport för 2002 att invandrarungdomar är överrepresenterade bland de som omhändertas enligt LVU och 24 invandrarungdomar från 13 år och uppåt har omhändertagits med anledning av missbruk. Med hänsyn till ovanstående bör denna utveckling särskilt beaktas av kommunerna.

Länsstyrelsen har under flera år påtalat att utredningstiderna är för långa och att lagstiftningens krav på en skyndsam handläggning därmed inte uppfylls. En LVM-utredning bör i normalfallet kunna färdigställas inom en månad. Sammanställningen visar att så inte är fallet, samtidigt som detta kan variera mellan olika kommuner och även mellan olika enheter/distrikt inom samma kommun. Länsstyrelsen anser att Linköpings handläggningstider är oacceptabelt långa och ser det som angeläget att kommunen arbetar med att vidta åtgärder för att förkorta utredningstiderna.

1. BAKGRUND OCH METOD

Socialtjänstens verksamhet skall enligt socialtjänstlagen (2001:453), SoL, bygga på respekt för individens självbestämmande och integritet. Insatser skall därför utformas och genomföras tillsammans med den enskilde. Möjligheten att under vissa förutsättningar vårda en vuxen missbrukare mot hans vilja regleras i lagen om vård av missbrukare i vissa fall (1988:870).

Enligt proposition 1993/94:97, Ansökningsförfarandet enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall, framgår att Länsstyrelsen skall intensifiera sin tillsyn över missbrukarvården. Genom att utveckla formerna för tillsyn och noggrant följa utvecklingen av LVM-vården bedöms förutsättningar finnas för att vidmakthålla en konsekvent rättstillämpning i LVM-ärenden.

Länsstyrelsen har sedan 1984 redovisat LVM-statistik. Som underlag till rapporten för 2002 har uppgifter inhämtats från Länsrätten samt via en enkät från länets kommuner (se bilaga 1).

Redovisningen inleds med en beskrivning av relevanta definitioner och begrepp som gäller utifrån LVM-lagstiftningen. Därefter följer en redogörelse för resultatet av inhämtade uppgifter över LVM-ärenden för 2002.

2. DEFINITIONER OCH BEGREPP

2.1 Beredande av vård enligt 4 § LVM

Tvångsvård skall beslutas om någon till följd av ett fortgående missbruk av alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel är i behov av vård för att komma ifrån sitt missbruk och vårdbehovet inte kan tillgodoses enligt socialtjänstlagen eller på något annat sätt och han till följd av missbruket

1. utsätter sin fysiska eller psykiska hälsa för allvarlig fara
2. löper en uppenbar risk att förstöra sitt liv, eller
3. kan befaras komma att allvarligt skada sig själv eller någon närstående.

Länsrätten beslutar om tvångsvård efter ansökan av Socialnämnden.

2.2 Anmälningsskyldighet enligt 6 § LVM

Alla myndigheter som i sin verksamhet regelbundet kommer i kontakt med missbrukare, med undantag för myndigheter inom Hälso- och sjukvården där läkare har en begränsad anmälningsskyldighet, och som får kännedom om att någon kan vara i behov av vård enligt LVM, har skyldighet att anmäla detta till socialnämnden.

2.3 Utredningsskyldighet enligt 7 § LVM

Socialnämnden *skall* inleda utredning när den genom anmälan enligt 6 § LVM från läkare och andra myndigheter som regelbundet kommer i kontakt med missbrukare eller på något annat sätt fått kännedom om att det kan finnas skäl att bereda någon tvångsvård. Utredningen skall ge socialnämnden underlag för beslut om huruvida LVM-ansökan skall inges till Länsrätt eller om frivilliga insatser bedöms tillräckliga.

LVM-utredningen utmynnar i någon av följande slutsatser:

1. Indikationer för vård med stöd av LVM föreligger inte.
2. Indikationer för vård med stöd av LVM föreligger, men vårdbehovet kan tillgodoses på frivillig väg enligt socialtjänstlagen (SoL).
3. Indikationer för LVM-vård föreligger och vårdbehovet bedöms ej kunna tillgodoses på frivillig väg.

Om utredningen visar att det finns skäl att bereda någon tvångsvård, i enlighet med punkten 3, *skall* socialnämnden ansöka om vård enligt 11 § LVM.

2.4 Omedelbart omhändertagande enligt 13 § LVM

Socialnämnden eller polismyndigheten får besluta att en missbrukare omedelbart skall omhändertas, om

1. *det är sannolikt att han kan beredas vård med stöd av denna lag, och*
2. *rättens beslut om vård inte kan avvaktas på grund av att han kan antas få sitt hälsotillstånd allvarligt försämrat, om han inte får omedelbar vård, eller på grund av att det föreligger en överhängande risk för att han till följd av sitt tillstånd kommer att allvarligt skada sig själv eller någon närstående.*

Beslut om omedelbart omhändertagande skall *genast* underställas Länsrätten. Länsrätten prövar om omhändertagandet skall bestå.

3. UTREDNINGAR, ANMÄLNINGAR OCH ANSÖKNINGAR

3.1 Utredningar enligt 7 § LVM, fördelat på anmälare och egna initiativ.

Kommun	Utr. enl. 7 § LVM	Jmf. 2001	Polis	Läkare	Annan myndighet	Enskild anmälan	Soc. initiativ
Finspång	6	8	1	-	1	2	2
Kinda	2	5	1	1	-	-	-
Linköping	73	54	32	9	4	6	22
Motala	33	16	24	3	-	4	2
Mjölby	10	5	-	1	-	4	5
Norrköping	43	52	3	10	7	4	25
Söderköping	3	3	-	1	-	2	-
Valdemarsvik	-	1	-	-	-	-	-
Ydre	-	1	-	-	-	-	-
Åtvidaberg	3	-	-	1	-	-	2
Ödeshög	-	1	-	-	-	-	-
SUMMA	173	146	61	26	12	22	58

Tabell 1: Antal genomförda utredningar enligt 7 § LVM, både utredningar som inte föranlett ansökan och utredningar som lett till ansökan om vård samt vem som initierat ärendet (anmälare).

Kommentarer:

För Norrköping saknas uppgift om anmälare i två fall. I sex fall har angetts flera anmälare. Boxholm och Vadstena kommuner har ej haft någon utredning under 2002 eller 2001.

Utredningar

Flera av utredningarna avser samma person. I Linköping har två personer varit föremål för tre utredningar och sex personer för två, i Motala har en person varit aktuell för tre utredningar och sex för två, i Mjölby har en person varit föremål för tre utredningar och i Norrköping har sex personer varit föremål för två utredningar.

Utredningar som har redovisats av kommunen som pågående 2002-12-31 har inte medräknats i denna redovisning. Finspång hade fyra pågående utredningar, Mjölby en, Motala sju, Norrköping fem och Linköping en.

För 2002 noteras en ökning av antalet verkställda utredningar jämfört med 2001 och 2000. Utredningarna har ökat med 27 jämfört med 2001.

Boxholm, Vadstena, Valdemarsvik, Ydre samt Ödeshög har redovisat att man inte haft några utredningar enligt 7 § LVM under 2002. En jämförelse mellan Linköping och Norrköping visar att Linköping under flera år har redovisat betydligt fler utredningar än Norrköping. För 2001 var antalet utredningar för första gången i stort sett lika många, men för 2002 hade Linköping återigen betydligt fler utredningar.

Anmälningar

Den totala andelen anmälningar från polisen har ökat något jämfört med föregående år. Motala står för den största ökningen av dessa anmälningar. I Linköping är andelen

anmälningar från polisen fortfarande relativt stor, medan man i Norrköping i år och även tidigare år har ett fåtal anmälningar. Andelen utredningar som inletts på socialtjänstens eget initiativ är relativt oförändrat jämfört med föregående år. I Norrköping sker ca 50 % av anmälningarna på initiativ av socialtjänsten.

3.2 Orsaker till att *inte* ansöka om vård enligt 11 § LVM

Kommun	Frivillig vård	Annan tvångsvård	Ej lagstöd	Orsak ej angiven	Totalt antal utredningar	Ansökningar om vård
Finspång	3	1	2	-	6	-
Kinda	-	-	1	-	2	1
Linköping	18	6	22	2	73	25
Motala	17	9	5	1 avliden	33	1
Mjölby	2	-	4	-	10	4
Norrköping	23	-	4	1 avflytt.	43	15
Söderköping	-	-	1	-	3	2
Åtvidaberg	1	-	2	-	3	-
SUMMA	64	16	41	4	173	48

Tabell 2: Orsaker till att inte ansöka om vård enligt LVM, fördelat på kommun.

Kommentar: Boxholm, Vadstena, Valdemarsvik, Ydre och Ödeshög har ej haft några utredningar under 2002.

Tabellen visar anledningen till varför socialnämnden, efter utredning, inte ansöker om vård enligt 11 § LVM hos Länsrätten. Den huvudsakliga orsaken till detta är att personen ansöker om frivillig vård enligt SoL, totalt 64 ärenden. I 41 av ärendena har bedömts att lagstöd saknas för att ansöka om vård enligt LVM.

3.3 Ansökningar och domar i Länsrätten

Kommun	Ansökan enl. 11 §	Jmf 2001	Bifall	Jmf 2001	Avslag	Jmf 2001
Kinda	1	-	1	-	-	-
Finspång	-	5	-	5	-	-
Linköping	25	10	21	7	4	3
Motala	1	1	1	-	-	1
Mjölby	4	1	3	1	1*	-
Norrköping	15	22	14	21	1	1
Söderköping	2	-	2	-	-	-
Ydre	-	1	-	1	-	-
Ödeshög	-	1	-	1	-	-
SUMMA	48	41	42	36	6	5

Tabell 3: Ansökningar enligt LVM fördelat på kommun samt antalet bifall/avslag i Länsrätten.

Kommentar: Boxholm, Vadstena, Valdemarsvik och Åtvidaberg, har inte haft några ansökningar om vård för 2001 eller 2002. *Ansökan återkallad av nämnden.

Antalet ansökningar i länet har ökat med sju ärenden jämfört med 2001. I sju kommuner, Boxholm, Finspång, Vadstena, Valdemarsvik, Ydre, Åtvidaberg och Ödeshög har ingen ansökan gjorts under 2002. Linköping har under tidigare år haft betydligt färre antal ansökningar om vård jämfört med Norrköping. För 2002 hade Linköping betydligt flera ansökningar än Norrköping. Anledningen till det ökade antalet ansökningar i Linköping uppges vara resultatet av flera faktorer som i huvudsak handlar om resursfrågor. Behoven av behandlingsresurser inom missbrukarvården har inte blivit tillgodosedda. Detta genererar behov av omedelbara insatser, vilket har uppstått under 2002. En sådan akut situation med ett uppdämt behov innebär troligtvis att kommande års siffror kommer att vara lägre.

Länsrätten biföll 88 % av kommunernas ansökningar under 2002, vilket är samma siffra som för 2001.

Av årets 48 ansökningar har 32 (67 %) initierats genom omedelbart omhändertagande (jämför nästa avsnitt). Detta är en ökning jämfört med 2001 då motsvarande siffra var 60 %. För perioden 1989-2002 har denna siffra varierat kraftigt från år till år, och pendlat mellan 40-80 %. Detta beror framför allt på att materialet är förhållandevis litet och varierar mellan åren. Riksgenomsnittet för åren 1989-1999 redovisar en kontinuerlig ökning, från ca 45 % till drygt 70 %.

4. OMEDELBARA OMHÄNDERTAGANDEN

4.1 Omedelbara omhändertaganden enligt 13 § LVM

Kommun	Antal	Jmf.2001	Länsrätt fastställer	Länsrätt upphäver	Ingen prövning	LVM-ansökan
Finspång	1	2	1	-	-	-
Kinda	1	1	1	-	-	1
Linköping	24	5	19	4	1	25
Mjölby	1	2	1	-	-	4
Motala	1	-	1	-	-	1
Norrköping	19	24	12	6	1	15
Söderköping	2	-	2	-	-	2
Valdemarsvik	-	1	-	-	-	-
Ydre	-	1	-	-	-	-
Åtvidaberg	1	-	-	1	-	-
Ödeshög	-	1	-	-	-	-
Summa	50	37	37	11	2	48
Varav polisomh.tag.						
Linköping	6	-	5	1	-	4
Norrköping	2	2	1	1	-	1
Finspång	-	1	-	-	-	-

Tabell 4: Antalet omedelbara omhändertaganden och ansökningar om vård fördelat på kommun samt Länsrättens beslut i dessa ärenden.

Kommentar: Boxholm och Vadstena har ej haft något ärende om omedelbart omhändertagande under 2001 eller 2002.

Antalet omedelbara omhändertaganden har ökat med 13 ärenden, jämfört med 2001. I Linköping har antalet ökat med 19 ärenden och Norrköping har minskat med fem. I fråga om ökningen för Linköping, se under rubriken 3.3 Ansökningar och domar i Länsrätten.

I övriga kommuner är det endast marginella förändringar. Antalet beslut om omedelbart omhändertagande som Länsrätten fastställt uppgår till 37 av totalt 50 ärenden. Av 50 omedelbara omhändertaganden var det 19 av dessa ärenden som gick vidare till ansökan om LVM-vård. Det är således 38 % som inte fullföljdes med en vårdansökan. Den allmänna tendensen i landet är att denna andel ökar och anledningen tros vara att lagen i ökad utsträckning används för tvångsavgiftning i stället för motivations- och vårdinsatser i enlighet med intentionerna i lagen.

5. KLIENTSAMMANSÄTTNING

5.1 Åldersfördelning, kön och huvuddrog

Ålder	Män	Jmfr 2001 Män	Kvinnor	Jmfr 2001 Kvinnor	Totalt fördelat % 2002	Totalt fördelat % 2001
- - - 24 år	26	21	7	5	19	18
25 - 29	19	7	7	8	15	11
30 - 39	32	38	15	8	27	32
40 - 49	23	17	5	9	16	18
50 - 59	13	18	14	7	16	18
60 - 64	2	4	3	1	3	2
65 - --	7	3	0	-	4	1
Summa	122	108	51	38	100	100

Tabell 5: Antalet utredningar fördelat på ålder, kön och procentuell fördelning.

Andelen kvinnor som utretts under 2002 är 29 %, vilket är en liten ökning jämfört med 2001 och åren dessförinnan.

Medelåldern för personer som utreds har sjunkit under de senaste åren. Även under 2002 återfinns flest ärenden i åldersintervallet 30 - 39 år med 47 ärenden. Antalet ärenden i åldrarna upp till 29 år har ökat till totalt 59 ärenden under 2002 jämfört med 41 st. 2001. Fram till 1996 fanns majoriteten i åldersintervallet 40 - 49 år.

Ålder	Antal ansökningar om vård Män / Kvinnor	Totalt antal ansök- ningar	Antal omedelbara omhändertagande Män / Kvinnor	Totalt antal omedelbara omh.tag.
- - - 24 år	7 / 2	9	8 / 4	12
25 - 29	3 / 2	5	1 / 1	2
30 - 39	8 / 1	9	7 / 5	12
40 - 49	4 / 4	8	5 / 4	9
50 - 59	4 / 5	9	4 / 5	9
60 - 64	1 / 1	2	1 / -	1
65 - --	6 / -	6	5 / -	5
Summa	33 / 15	48	31 / 19	50

Tabell 6: Fördelning på kön och ålder utifrån det totala antalet ansökningar om vård samt beslut om omedelbara omhändertaganden.

Resultatet visar att antalet kvinnor som varit föremål för ansökningar enligt LVM uppgår till 15 av totalt 48 ärenden. 19 kvinnor av totalt 50 ärenden har varit föremål för omedelbart omhändertagande under 2002. Andelen kvinnor som varit föremål för ansökningar och omedelbara omhändertagande uppgår till 31 % respektive 38 %. Detta kan jämföras med andelen kvinnor som varit föremål för utredning enligt LVM, vilken uppgår till 29 % under 2002.

Ålder	<i>Alkohol</i>		<i>Narkotika</i>		<i>Alk.+nark.</i>		Totalt
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	
- - - 24 år	-	-	7	2	-	-	9
25 - 29	-	-	2	2	1	-	5
30 - 39	2	-	4	1	2	-	9
40 - 49	3	3	1	1	-	-	8
50 - 59	4	5	-	-	-	-	9
60 - 64	1	1	-	-	-	-	2
65 - - -	6	-	-	-	-	-	6
Summa	16	9	14	6	3	0	48

Tabell 7: Ålder fördelat på kön och huvuddrog. Redovisningen baseras på antalet ansökningar om vård

Resultatet visar att personer under 29 år uteslutande har narkotika som huvuddrog vid ansökningstillfället. I åldersgruppen upp till 39 år är det endast två män som har alkohol som huvuddrog. I de följande åldersgrupperna är alkoholen den dominerande drogen. Av tabellen kan utläsas att det finns ingen större skillnad i missbruksmönster mellan kvinnor och män.

5.2 Huvuddrog fördelat på kön

Missbruksmedel	Män	<i>Jmf 2001</i> <i>Män</i>	Kvinnor	<i>Jmf 2001</i> <i>Kvinnor</i>
Alkohol	42	56	26	21
Narkotika	78	51	23	17
Alkohol+narkotika	-	1	1	-
Bensodiazepiner	2	-	1	-
Summa	122	108	51	38

Tabell 8: Missbruksmedel fördelat på kön baserat på det totala antalet utredningar.

Andelen män med missbruksmedlet narkotika som varit föremål för utredning har ökat markant jämfört med 2001. Fördelningen utifrån huvuddrog för männen har tidigare varit relativt lika mellan alkohol och narkotika.

5.3 Etnisk bakgrund, fördelat på kön

Bakgrund	Män	Kvinnor
Svensk	102	46
Nordisk	7	2
Utomnordisk	13	3
Summa	122	51

Tabell 9: Etnisk bakgrund fördelat på kön, baserat på det totala antalet utredningar.

Länsstyrelsen har även för 2002 inhämtat uppgifter från kommunerna utifrån ett integrationsperspektiv. Tabellerna ovan visar att ett mycket litet antal ärenden med utländsk bakgrund har varit föremål för LVM-utredning under 2002. Endast 16 av 173 ärenden har en utomnordisk bakgrund och nio ärenden har en nordisk bakgrund. Huvuddrogen bland de utomnordiska är narkotika. Materialet är dock för litet för att kunna dra några generella slutsatser.

6. UTREDNINGSTIDER

6.1 Handläggningstider för utredning enligt 7 § LVM

Enligt 37 § LVM skall ärenden handläggas skyndsamt. Något mått för skyndsamheten anges inte i lagtexten, men med tanke på att en missbrukare som kan bli föremål för vård enligt LVM, har ett så uttalat vårdbehov, bör vården komma till stånd utan fördröjning. Enligt Länsstyrelsens uppfattning bör man endast undantagsvis behöva en utredningstid överstigande en månad. Syftet med utredningen är att undersöka om förutsättningar för LVM-vård föreligger, vilket innebär att den skall ge tillräckligt underlag för beslut om huruvida LVM-ansökan skall inges till Länsrätt eller om frivilliga insatser bedöms som tillräckliga. Länsstyrelsen har även för 2002 följt upp LVM-ärendenas utredningstid, d.v.s. hur lång tid det tar för socialtjänsten att färdigställa en utredning enligt 7 § LVM. Resultaten redovisas nedan.

Kommuner	< 1 mån	1 – 3 mån	> 3 mån	Pågående 2002-12-31
Linköping	19 (13)	24 (21)	30 (20)	1 (5)
Norrköping	24 (28)	16 (16)	3 (8)	5 (2)
Motala	17 (4)	13 (10)	3 (2)	7 (1)
Övriga	9 (9)	10 (13)	4 (2)	5 (1)
Summa	69 (54)	63 (60)	40 (32)	18 (9)

Tabell 10: Kommunernas handläggningstider för utredningar samt redovisning av antalet utredningar som pågick 2002-12-31.

Kommentar: Jämförelsetal för 2001 redovisas inom parentes.
Saknas uppgift om en person från Kinda.

Linköping, Norrköping och Motala har särredovisats p.g.a. den stora mängden utredningar i dessa kommuner. Under rubriken "Ej avslutade" återfinns utredningar som fortfarande pågår 2001-12-31. Dessa ärenden redovisas i LVM-rapporten för 2003.

Vad gäller utredningstidernas längd kan konstateras att av det totala antalet avslutade utredningar är det 40 ärenden som har en utredningstid längre än tre månader. Procentuellt sett är andelen utredningar med en handläggningstid över tre månader densamma som föregående år. Däremot har andelen utredningar som pågår mellan en och tre månader minskat, från 41 % under 2001 till 36 % för 2002. Den totala andelen utredningar som pågår under mer än en månad har minskat något. 40 % av samtliga utredningar färdigställs inom en månad. Under 2001 var motsvarande siffra 37 %.

I Linköping är den procentuella andelen utredningar som pågår mer än en månad fortfarande hög, 74 %. Anledningen till detta uppges vara en resursfråga och att behoven, totalt sett, inom missbrukarvården inte har blivit tillgodosedda. I Norrköping är det 46 % av utredningarna som pågår med än en månad, vilket var ungefär samma nivå som föregående år. Av Motalas 33 utredningar är det endast tre som pågått mer än tre månader och drygt hälften har slutförts inom en månad.

7. Aktuellt inom området

Enligt beslut från regeringen har ett kommittédirektiv (2002:10) utfärdats som innebär att en översyn av tillämpningen av LVM-lagstiftningen ska genomföras. Den utredare som utsetts ska analysera hur lagen har kommit att användas under 1990-talet samt bedöma orsakerna till nedgången i antalet beslut om LVM idag jämfört med vad som var fallet vid införandet av 1988 års lag. I uppdraget ingår även att analysera orsakerna till ökningen av såväl antalet omedelbara omhändertaganden i stort som antalet omedelbara omhändertagande som inte följs upp med en ansökan om vård samt vad denna utveckling kan ha inneburit för den enskilde missbrukaren. Utredaren ska även överväga om LVM i sin nuvarande utformning motsvarar de höga krav på rättssäkerhet som måste ställas på åtgärder som kan vidtas gentemot en enskild mot dennes vilja.

Utredningen ska genomföras i nära samarbete med socialtjänsten och SiS (Statens Institutionsstyrelse) samt med Socialstyrelsen. Utredaren ska även ha kontakt med frivilligorganisationer som företräder missbrukarna. Utredningen skulle enligt direktivet redovisas senast den 1 juli 2003.

I ett tilläggsdirektiv (Dir. 2003:14) till utredningen om översynen av LVM-lagen beslutades vid regeringssammanträde den 23 januari 2003 att utredningstiden ska förlängas. Detta innebär att utredningen ska redovisa sitt uppdrag senast den 1 december 2003.